

Fotballkamp på TV eller TV-kamp om fotball

Forsker Frode Ohr, Møreforskning Molde
Professor Arild Hervik, Høgskolen i Molde

Norges Forskningsråd initierte i 1999 et 3-årig forskningsprosjekt med tittelen " Idrett som næring, fotball som case". Gjennom dette prosjektet har Møreforskning Molde sammen med Handelshøyskolen BI fått ansvaret for å utvikle et forsknings- og kompetansemiljø rundt fotballøkonomi.

Fotballforbundet sliter i motbakke om dagen. Utslått i VM-kvalifisering, økonomiproblemer og tøff medfart i pressen. NFF kjenner ikke lenger sitt eget beste, påstår TV2 og NRK. Kjeft fra sponsorene får man også. TV2 sporten omtaler NFF-ledelsen som å være på "bærtur" av sin omtale av bruddet i forhandlingene om mediarettighetene. Og bakom rasler Kulturdepartementet med sablene. NFF har avdekket en høy betalingsvillighet i TV-markedet og spørsmålet blir på hvilken måte de skal hoste denne betalingsvilligheten

NRK og TV 2 vil selvfølgelig ønske eksklusive rettigheter til å sende fotballkampene så billig som mulig. For å ivareta sine interesser bruker de skremselspropaganda om hva som kan skje om ikke fotball blir sendt på riksdekkende media. Skulle man følge NRK og TV 2 argumentasjon burde det knapt vært interesse for fotball i England, Tyskland, Frankrike, Sverige og Danmark. Her er allerede markedet differensiert slik at noen kamper går på riksdekkende reklamefrie media, noen på reklamefinansierte media og noen på betal-TV. I Sverige har hjemlige seriekamper blitt vist på betal-tv siden 1997. Tilskuerantallet er på samme tiden økt med 30-40 prosent. Tyske ISPR betalte 500 millioner kroner for rettighetene på det svenske markedet. For det svenske fotballforbundet handlet den nye avtalen ikke bare om penger, men også om å kunne spre fotballen til så mange som mulig. Landslagets hjemmekamper vises nå på SVT, bortelandskamper går på en kommersiell kanal, det populære programmet "Fotbollskväll" med highlights fra kampene i Allsvenskan går fortsatt på statskanalen, kamper i Allsvenskan, Superettan og Dam-allsvenskan sendes direkte på kabel-TV, mens man på betalingskanaler kan få muligheten til å følge "sitt" lag i aksjon. De som nå ønsker å se mye svensk fotball, får nå muligheten. Men de må betale for det! På tross av mer TV-fotball, har publikumsoppslutning i Allsvenskan vært formidabel etter at den nye TV-avtalen ble iverksatt. Eller kanskje er det på grunn av den nye TV-avtalen! Årsak- og virkningsforholdet her kan i alle fall være uklart. Det er grunn til å tro at NFF har sett en del på den svenske modellen - og de svenske erfaringene og har avdekket at det er høy betalingsvillighet for fotballunderholdning også i det norske media markedet. Selv om Kampanje-redaktør Lasse Gimnes mener å vite at forbundet priser seg ut av markedet ved å ikke godta tilbudet fra NRK/TV-2. Kampanjeredaktøren er også redd for rekrutteringen til fotballen dersom NRK/TV-2 ikke får eksklusiv rett til å vise fotball på TV her hjemme. Men behøver løsningen bli at NRK/TV-2 tar alt da? Kanskje en svensk modell i Norge? For noen år siden var den samme stormen tilfelle da TV3 «stjal» Mesterligaen fra NRK. Den stormen har lagt seg for lenge siden.

Fotballforbundet og toppklubbene er selvsagt interessert i å sikre det brede fotballpublikum gode opplevelser foran TV-skjermene. NRK og TV2 har bredest dekning i Norge. Det er imidlertid ingen selvfølge at disse kanalene er de som forvalter norsk fotball best, slik som TV2/NRK og Kulturdepartementet nå hevder. TV-markedet fornyer seg stadig. Teknologien åpner for nye muligheter som er som skapt for å bringe mer fotball ut til folket. Og da er det ikke sikkert at det er riktig at våre to "storkanaler" skal dekke alt. For det er jo ikke alle som ønsker mer fotball på TV heller. Noen har allerede fått mer enn nok. Derfor har man i Sverige åpnet for at de som ønsker mer fotball må betale for dette selv. Da har man også klart å få nye inntekter til videre utvikling av fotballproduktet, slik at det blir enda mer attraktivt og morsomt å se på. Nå er det jo ikke alltid slik at det som gir suksess i Sverige også gir suksess i Norge, men kanskje kan det være en nyttig påminnelse om at det å tenke nytt også kan være nyttig. Bør ikke NFF engang få vurdere en svensk modell i Norge? Det virker i alle fall noe merkelig når Kulturdepartementet nærmest ønsker å instruere NFF til å legge seg flate for tilbudet fra kartellet NRK/TV2.

Fra et faglig økonomisk ståsted vil det være riktig å differensiere markedet slik at NFF får ut betalingsvilligheten i markedet der hvor fotballinteressen er størst. Tilførsel av mer midler fra fotballunderholdningen i media vil være viktig for utviklingen av fotballen i Norge helt generelt. Andre land høster mye mer av denne betalingsvilligheten. I et globalisert fotballmarked må vi også høste av denne for å kunne skape god nok økonomi til å betale nok for å beholde kvalitetsspillere i Norge. Også utvikling av breddefotballen er avhengig av god økonomi i NFF. I tillegg til å høste betalingsvilligheten i markedet, så er det viktig å finne frem til et utvalg av fotballkamper som representerer det vi kan kalle for det "kollektive godet", som vil være landskamper og noen få utvalgte andre kamper som blir sendt over landsdekkende media. Betalingsvilligheten for fotballunderholdningen vil være mye større enn det TV-2/NRK vil betale og mediamarkedet vil før eller siden utvikle seg slik at NFF blir i stand til å høste dette. Det vil ikke være riktig å bruke lisensinntektene til å betale denne prisen. På veien er det viktig at NFF også får med seg at dypest sett er fotballunderholdningen et kollektivt gode. Jo flere som deler interessen for fotball jo større glede har den enkelte av dette godet. Vi tror den prosessen som nå er startet kan være veien mot en god balanse mellom en ren markedsløsning, hvor man høster betalingsvilligheten der den er størst, og fotballunderholdning som kollektivt gode.

NFF mener markedet er villig til å betale en pris på linje med hva Sverige og Danmark opererer med. For et TV-produkt som samlet sett både er bedre enn dagens tilbud, og trolig bedre for fotballen. NFF har et produkt som markedet kan være villig til å betale 150 millioner mer enn hva TV-2/NRK alene vil betale for alle eksklusive rettigheter. I de tilbudsforhandlinger som nå er startet, la NFF få mulighetene til i det minste vurdere en svensk modell i Norge! Da vil man i såfall også ha gjort en vurdering av det som er best både for fotballen og for forbrukerne, og ikke bare for NRK/TV2.